

Inhoud

Inhoud	5
WOORD VOORAF	11
INLEIDING	13
1. GESCHIEDENIS	16
1. EEN VLUCHTELING VINDT EEN THUIS	16
1.1. Europa in oorlog, vluchtelingen alom	17
1.2. De Reformatie gaat door alle landen	22
2. STRAATSBURG	26
2.1. Straatsburg aan de Rijn, geschiedenis	26
2.2. Straatsburg aan de Rijn, geografie	30
2.3. Straatsburg aan de Rijn, handel en wetenschap	32
2.4. Straatsburg aan de Rijn, religieuze vrijplaats	32
3. CALVIJNS LITURGISCHE VOORGANGERS IN STRAATSBURG	34
3.1. Een langzame hervorming in de vijftiende en zestiende eeuw	34
3.2. Martin Bucers invloed	39
3.3. Martin Bucers liturgie	40
Intermezzo 1: De Moderne Devotie van Deventer naar Straatsburg	44
4. CALVIJNS LEVEN EN WERK IN STRAATSBURG	47
4.1. Thuis bij Bucer	47
4.2. Zijn dagelijks leven	48
4.3. Pasteur in de Franse vluchtelingenkerk	50
4.4. Brief aan Farel	54
Intermezzo 2: Calvin, een vergeten liturgist	57

II. DE KERK ZINGT	64
5. CALVIJN EN DE ‘CULTE’: ZANG EN MUZIEK	64
5.1. Calvijn als betrouwbare bron	64
5.2. Andere bronnen	65
5.3. Ecclesia cantat” – de Kerk zingt.	67
5.4. Geschiedenis van het muzikleven in de 15 ^e en 16 ^e eeuw	69
5.5. Kerkmuziek in Straatsburg 1538-1539	70
6. CALVIJN EN HET PSALMBOEK	73
6.1. Calvijn en zijn zingende gemeente	73
6.2. Het Psalmboek	74
6.3. Jean Calvin en Clement Marot, de dominee en de dichter	75
6.4. De melodieën en muzieknoten van Calvijns Psalmen	77
6.5. Kerkmuziek en kerklied, weinig aandacht	79
6.6. Kerkmuziek en kerklied, aandacht bij vijf hymnologen	82
6.7. Calvijns theologie van Muziek en Liturgie	92
6.7.1. Ecclesia cantat, waarom muziek en zang in de eredienst?	94
6.7.2. Wie zijn de deelnemers in de eredienst bij Calvijn?	96
6.7.3. Wat is de bron voor gemeentezang	97
6.7.4. Hoe zal men muziek maken, met instrumenten?	99
6.7.5. Hoe te zingen: éénstemmig of meerstemmig?	101
6.7.6. Samenzang leren in de kerk	102
6.8. Calvinus cantat?	103
6.9. Samenvatting: aspecten van Calvijns hymnische theologie:	106
Intermezzo 3: Jezus Christus ontbreekt in Calvijns Psalmen	108
III. DE KERK VIERT	111
7. CALVIJN EN HET DIENSTBOEK	111
7.1. Een liturgisch detectiveverhaal	111
7.2. Het Dienstboek ‘La Manière de faire prières aux églises Francoyses’	115
7.3. De titels ‘La Manière’/ ‘La Forme’	118
7.3.1. Calvijn noemt zijn eerste Dienstboekje ‘La Manière’.	119
7.3.2. ‘La Manière de faire prières’: De Manier om gebeden te doen’;	121

7.3.3. <i>'Aux eglises Francoyses'</i> : 'Voor de Franse kerken'. Drie jaar later in Genève zijn deze woorden verdwenen.	121
7.3.4. 'Ensemble pseaulmes & cantiques francoys qu'on chante aux dictes eglises',	121
7.3.5. 'Après sensuyt lordre et facon d'administrer les Sacrementz de Baptesme, & de la sainte Cene de nostre seigneur Iesu Christ.	122
7.3.6 'De espouser & confirmer le mariage devant lassemblee des fideles'.	122
7.4. De onderschriften	123
Intermezzo 4: 'Naar de gewoonte van de Oude Kerk'	126
7.5. Brieven aan de lezer	134
Intermezzo 5: 'Vive le Français' – Liever Frans dan Latijn	138
8. CALVIJN EN DE 'CULTE': DE GEBEDEN	142
8.0. Calvijn over het gebed	142
8.1. Calvijns privé-gebeden	143
8.2. Calvijns openbare gebeden	144
8.3. Calvijns liturgische gebeden	147
8.3.1. Vrije gebed	147
8.3.2. Formuliergebed	150
9. DE ZONDAGMORGENDIENST	155
9.0. Methodiek	155
9.1. Voorgeschiedenis	156
9.2. Rubrieken	156
9.2.1. Introïtus	156
9.2.2. Voorbereiding met Schuldbelijdenis en de Tien Woorden	160
9.2.3. Epiklese, gebed om de heilige Geest	167
9.2.4. Schriftlezing	172
9.2.5 Prediking	176
9.2.6. Dankzegging en voorbeden	179
9.2.7. Het heilig (avond)maal	182
9.2.8. Liederen	183
9.2.9. Alsluiting en zegen	184
INTERMEZZO 6. Calvinse kerkinrichting.	185